

Blaž Lukan

Mrtvi

Osebe:

SALOMA,
nato DEKLE

MLADI SIRIJEČ,
nato FANT

JOHANAN,
nato IGRALEC

INSPICIENT,
nato PRVI MOŠKI,
nato OČE

ŠEPETALKA,
nato MAMA

GARDEROBERKA,
nato BABICA

DRUGI MOŠKI,
nato PSIHIATER

Opomba:

Idealno bi bilo, če bi se lahko osebe pojavljale in izginjale brez prihodov oz. odhodov, iz teme in v temo. To velja še posebej za prizore, ki se začnejo statično; pa tudi dinamični prizori bi se morali začeti z nenadno osvetlitvijo prihoda ali skoka na prizorišče (kot da oseba pride od nikoder in tja tudi odide), isto velja za odhode: hipna tema. Morda bo za to potrebna nekakšna odrska »čarovnija« ali pa zgolj osvetljevanje po segmentih. Za dogajanje na odru se včasih zdi, da ga obseda mučna teža in dejanje je videti statično ter osredotočeno na center prizorišča, ne razmetano po prostoru. Osebe so med prizori povsem žive in živahne, v prihodih in odhodih pa so zaznamovane z nekakšno odsotnostjo, togostjo in mrtvostjo.

1.

SALOMA: O, strašen je, strašen je.

MLADI SIRIJEC: Nikar ne ostanite tu, princesa, prosim vas.

SALOMA: Najstrašnejše na njem so oči. Zde se kakor črne jame, črne jame v preprogi iz Tira, ki so jo izžgale plamenice. Zde se kakor črna zmajska brezna, črna brezna v Egiptu, kjer imajo zmaji svoja zatočišča. Zde se kakor črna jezera, skaljena v blodni mesečini ... Misliš, da bo še govoril?

MLADI SIRIJEC: Ne ostajajte več tod, princesa, prosim vas! Nikar ne ostajajte tod!

SALOMA: In kako je vitek! Zdi se kakor vitka soha iz slonovine. Tak je kakor soha iz srebra. Gotovo je tudi sramežljiv, sramežljiv kakor luna. Tak je kakor žarek mesečine. Njegovo meso je gotovo zelo mrzlo, mrzlo kakor slonovina ... Rada bi ga videla od blizu.

MLADI SIRIJEC: Ne, ne, princesa!

SALOMA: Moram ga videti od blizu.

MLADI SIRIJEC: Princesa! Princesa!

JOHANAAN: Kdo je ženska, ki me gleda? Naj nikar ne gleda vame! Zakaj me gleda s temi zlatimi očmi pod pozlato vek? Ne vem, kdo je. In tudi nočem vedeti. Recite ji, naj gre! Ne maram govoriti z njo!

SALOMA: Saloma sem, hči Herodiade in princesa judejska.

JOHANAAN: Proč, hči babilonska! Ne bližaj se izvoljencu Gospodovemu! Tvoja mati je napojila zemljo z vinom svojih pregreh in glas o njenih grehah vpije do Neba! Proč, proč od mene! Že slišim, kako plahutajo krila angela smrti v palači.

SALOMA: Tvoje telo ljubim, Johanaan! Tvoje telo je belo kot lilija na polju, ki se je srp še ni dotaknil. Tvoje telo je belo kot sneg, ki leži po gorah, kot sneg, ki leži po gorah judejskih in drsi v dolino. Rože v vrtovih kraljice arabske niso tako bele kot tvoje telo. Ne rože v vrtovih kraljice arabske, ne vznožje zarje, kadar se spušča na liste, niti prsi lunine, uspavane na prsih morja ... –Naj se dotaknem tvojega telesa!

JOHANAAN: Proč, hči babilonska!

SALOMA: Naj te poljubim na usta!

JOHANAAN: Te ni strah, hči Herodiadina? Ti nisem rekel, da slišim, kako prhutajo krila angela smrti v palači in mar zdaj angel smrti ni prišel? ... – Proč, proč ta obraz, te besede, te kretnje, ti premiki po prostoru. Kdaj se bo vse to končalo? Moram se ustaviti. Johanaanova zgodba me niti malo ne zanima več. Zdaj se mi zdi pomembnejša moja zgodba. Ustavil bi se rad. Govoril, govoril nekaj drugega, o sebi. Pozabil na Salomo, na ta njen poljub, ki ga tako ali tako ne bom nikdar občutil. Dovolj. Samo trenutek, poslušajte ... – Če povem po pravici, sem bil zaradi vsega tega zadnjič pri zdravniku, pri psihiatru. Rečem mu: Ne vidim poti naprej. Igralec sem. Vsak dan moram nastopati pred ljudmi, pred publiko, ampak mene je tega vedno bolj strah. Ta strah me kar

naprej ustavlja, kot stroj sem, ki mu zmanjkuje olja. Ko čakam za zaprto zaveso na svoj nastop, si govorim, saj ne bo nič, saj znaš, saj si navajen. In ljudi pravzaprav sploh ne vidiš, saj če pogledaš v dvorano, vidiš samo reflektorje, slepeče luči. In če dobro igraš, če padeš v vlogo, tako kot je treba, jih tudi ne slišiš. Pravzaprav si na odru sam, s svojim kolegi, vsi skupaj v istem dreku. Ampak nič ne pomaga. Ko se zastor odpre, se v meni nekaj ustavi, zablokira, dobim suha usta, jezik me ne uboga več, začnem jecljati, požiram besede, goltam cele stavke, zanesem se lahko samo še na šepetalko. Ampak od moje vloge tako nič ne ostane. Potem slišim, slišim predsedanje v dvorani, pokašljevanje, celo komentarje in govorjenje, in to me še bolj razoroži. Kot nekakšna vreča mesa sem, ki ji bo razneslo glavo, s težkimi nogami, in komaj čakam, da je nastopa konec in da se zastor zapre. Ko potem v spominu obnavljam vse to, si ne morem razložiti strahu. Vse vem, vse vzroke in razlage zanj poznam, ampak nič ne pomaga. Strah ostaja. Strah. Strah. Poskušal sem že igrati pijan, pokadil sem celo cigareto s travo, ampak bilo je samo še hujše, vse sem doživljal samo še močnejše. Nekoč sem se nalašč urezal v roko, da bi me bolelo, da bi mislil na bolečino in ne na svoj nastop, ampak tudi ni pomagalo. Bolečine sploh nisem več čutil, po končani predstavi pa sem mislil, da mi bo roka odpadla, tako me je bolelo, in rana se mi je še hudo zagnojila. Psihiater me je poslušal, ampak ne bom vas moril s tem, kaj mi je govoril in kakšne razloge za moje težave mi je našteval. Recimo, da bi se moral sleči v javnosti in podobne neumnosti. Na kratko, vse skupaj se mi ni zdelo nič preveč prepričljivo, in predlagal mi ni nič takega, česar ne bi poskušal že sam. In vse to tudi za vas ne bi bilo zanimivo. Hotel sem, da bi ...

2.

DEKLE: Vsi so mi umrli. Sama sem ostala. Slišite, vsi so mi pomrli.

IGRALEC: Kdo? Kdo ste vi? Kako ste prišli sem ...

DEKLE: Zdaj sem sama kot pes ... Oče je šel prvi. Nekega dne se ni vrnil z lova. Ja, bil je lovec. Čeprav je govoril, da ima puško samo za okras, samo zato, da se lahko za nekaj drži, ko hodi po gozdu. Rad je predvsem gledal. Zalezoval živali kar tako, na suho. Najraje je imel, če je kako žival presenetil, nenadoma je pogledal izza grma, žival in on sta se spogledala, se nepremično, brez daha gledala, žival je bila, kot bi čakala, kdaj bo zagrabil za puško, pomeril in ustrelil, ampak oče tega ni storil, smejal se je, in žival je njegov smeh izkoristila in zbežala. Tako je večkrat zalotil srno, jelena, nekoč tudi risa in medveda. Skoraj se ne spomnim, da bi kdaj prinesel domov kakšno ustreljeno žival. No ja, včasih je res prinesel kakega fazana ali zajca, tudi raco ali jerebico. Ampak navadno je rekel, da mu jo je kdo podaril, ali da jo je kupil od kakšnega lovca. Takrat, takrat pa so najprej prinesli njega, potem pa še velikega jelena, pravzaprav so oba pripeljali, vsakega s svojim avtom, in povedali, da ga je

nekdo obstrelil, samo praska, in da je oče pred tem ustrelil kapitalnega jelena. Zdelo se nam je zelo čudno. Še bolj čudno pa je bilo, ko smo videli, da očetova praska ni bila samo praska, temveč v resnici rana, od katere se oče ni več zavedel in je še isto noč umrl. Takrat se mi je zazdelo, da je okrog mene vse gluho, sama tišina, v kateri pošumeva samo bučanje slapa, ki lije čez moj obraz, ves v zelenem, kot novembrski večer. Ko smo očetovim kolegom v lovski družini sporočili, da je oče umrl, so nam izrekli sožalje, rekoč, da se je nekoč nekaj takega že zgodilo, potem je bil pogreb, tudi jelena smo zakopali, seveda ne zraven očeta, in nato konec.

3.

INSPICIENT: Nihče me ne sliši, kličem in kličem, ampak kot da zvočnik ne dela. Ta dva zdaj tu kar stojita in pripovedujeta nekaj, česar sploh ni v knjigi. Vse iztočnice sta pomešala, ne vem, ali naj dam znak za kak efekt ali ne. Glava me boli. Suha usta imam, v kabini je izsušen zrak. Kje je režiser, nikoli ga ni, ko bi ga zares potreboval, vse je prepustil meni, mene pa pečejo oči od prahu, od suhega prahu, ki pada po kabini ne vem od kod, belega prahu. Jaz ne vem, kaj naj si mislim, vsi se mi zdijo mesečni, predstava pa bi se morala nadaljevati.

4.

DEKLE: Potem je šla mama. Ni minil dober mesec, ko telefonirajo, pomislite, isti človek, moški, ki je pripeljal domov očeta, je telefoniral, da je mamu povozil avto. Isti človek. Mama je hodila enkrat na teden na trg. Prodajala je vrtnice. Doma smo imeli vrt z nasadom vrtnic, samo belih in rdečih. Enkrat na teden je mama vrtnice porezala, jih poškopila, naložila v vedra z vodo in jih odpeljala v mesto, na trg. Pozno popoldne se je vrnila, najpogosteje brez vrtnic ali kvečjemu s kakšnim ne velikim šopom neprodanega cvetja. To je bilo njeno veselje, pa tudi dodaten zaslužek. Tistega dne, ko je policaj telefoniral, da jo je povozil avto in da je v bolnišnici, ni prodala niti ene same vrtnice, čeprav je obležala pozno popoldne. Avto jo je povozil na cesti, ki gre tik ob tržnici, šla je čez, mimo prehoda, ampak tam hodijo tako vsi, gotovo je hotela na stranišče ali na sok, in nesreča je bila nenavadna. Šla je čez cesto, avto je pripeljal, jo zadel, potem pa sploh ni ustavil, čeprav ni peljal s preveliko hitrostjo, saj očitno ni čutil, da je koga podrl, in mama sploh ni padla, tako da nihče ni videl, da je nesreča, samo zavrtela se je na cesti, kot bi zaplesala, kriknila, in potem šla na drugo stran ceste. Avto je odpeljal, le malokdo jo je slišal, a ko je prišla na pločnik, se je zgrudila brez znakov življenja. Odpeljali so jo v bolnišnico in tam je še isto noč umrla.

IGRALEC: Kaj pa je bilo z voznikom?

DEKLE: Nihče ga ni videl, nihče si ga ni zapomnil, nobenih sledi ni bilo, dali smo oglase v časopis, da bi se javil, voznik ali očividec, pa nič. Kot pri očetu. Nikdar nismo izvedeli, kdo ga je obstrelil. Na koncu je obveljalo, da se je sam. Nesreča. Nesrečno naključje.

IGRALEC: Ne vem, kaj bi rekel ... Ampak zdi se mi, da ne vem, kaj tukaj počnete. Sploh pa ste me prekinili.

DEKLE: Meni so vsi pomrli, razumete? Jaz sem sama. Vse, kar mi je ostalo, so zgodbe. Spomini. Nič oprijemljivega, vse samo v glavi. Razumete?

IGRALEC: Če razumem? Razumem. Tudi meni se zdi, da mi je vse ušlo, vse za vedno nekam potonilo. Ostal mi je samo glas. Glas, ki se ga bojim. Ko spregovorim, me že postane strah. Četudi sam, pred ogledalom, v temi, samo vdihnem in pripravim glasilke, pa zadrhtim. Vse, kar pride iz mene, mi vzbuja strah. Tudi kadar izločam, mislim, na stranišču. Gledam se, kako teče in pada od mene, vonjam, celo tipam, nekoč sem celo poskušal, pa nič ne pomaga, strah me je. Lastnega glasu. Dihanja. Tišine.

5.

ŠEPETALKA: Nihče ne rabi mojega šepetanja. Mojega glasu, pravzaprav pol glasu, pol diha, šepetanje je dihanje, dihanje sičnikov in šumnikov, v šepetu nič ne zveni, samo šumi, šušlja, kot kakšna portugalščina. Moj nastop je neslišen in tudi ne sme biti slišen. Samo čutiti se me mora. Da sem, da se v sili lahko zatečejo na mojo stran, k mojemu glasu, pol glasu. Vendar zdaj pred vami stoji nekdo drug, to nisem jaz, jaz sem samo tam ob strani, zdaj sem nekdo drug, ne več šepetalka, zdaj imam ime in priimek in nisem nikomur zanimiva. Samo kadar sem skrita ob robu odra, kadar šepetam, tako da me nihče ne sliši, razen igralcev, ki iščejo mojo bližino, sem, sem nekaj. Včasih se poigram z njimi, šepetam nekaj nerazumljivega, nekakšno pesem sičnikov in šumnikov brez pomena, pa se ne zmedejo, že samo melodija jim prebudi spomin, obudi pozabljeno repliko. Zdaj pa me ni. Moj glas živi, mene pa ni. Umolkniti moram, sestri za oder, izginiti, v temo, v tišino.

6.

DEKLE: Za očetom in mamom je umrla babica, očetova mama. Mamina mama je bila že dolgo mrtva, očetova pa je bila še zelo živa. Živel je sama in enkrat na teden nas je obiskovala. Vedno je kaj prinesla. Sadje, liker, kakšno fotografijo, knjigo iz svoje knjižnice, pravzaprav knjižnice pokojnega dedka. Ob petkih ob štirih je pozvonila in ob sedmih je zaprla vrata za sabo. Doma je najraje vedeževala iz kart. Pravzaprav ni bila nobena šlogarca, to je bil bolj

njen konjiček, zabavala se je pri tem. Imela je več šopov kart, navadnih, pa takih, ki jih je dala sama narisat, bile so kombinacija tarota, taroka in nekih njenih znamenj, ki jih je znala razložiti samo ona. Ampak ona je vedeževala s humorjem, pravzaprav je ljudem govorila zgodbe in jim ni razlagala usode. Mi smo to jemali kot obliko njenega družabnega življenja, saj so bile njene stranke v glavnem sosede ali znanke, in nikdar jim ni nič zaračunala. Dobivala pa je polno kave, pa steklenic in bonbonier, in vse to je potem znosila k nam, mi pa se seveda nismo branili, saj tudi ne bi imelo smisla. Nekega petka pa je ni bilo. Bil je to po nekaj letih prvi petek, da je ni bilo. Telefona ni imela, tako da je z bratom nisva mogla poklicati. Mislili sva, da žaluje za očetom in mamo, saj sta jo obe smrti zelo prizadeli, čeprav do zdaj še ni izpustila nobenega petka. Brat je hotel iti k njej, jaz pa sem mislila, da ni potrebno, da se bo že oglasila, potem pa sva preprosto pozabila na to. V soboto dopoldne sem brata spremljala k zdravniku, to sva načrtovala že cel teden, in šele v nedeljo sva spet pomislila, da bi bilo dobro, če bi se oglasila pri babici. Odpeljala sva se do njenega stanovanja. Zvonila sva, nihče nama ni odprl. Bratu se je zdelo čudno, vprašala sva sosedo iz najvišjega nadstropja, edino njo sva našla doma, če jo je kaj videla, pa je odgovorila, da že nekaj časa ne, ampak da se je večkrat tako zaprla v stanovanje in ni šla po cele dneve ven, in se ji ni zdelo nič čudno. Sosede, s katero je bila najbolj domača, pa ni bilo doma, ker je že pred časom šla v zdravilišče. Brat se je odločil, da bo vdrl v stanovanje. Vrata so se vdala in začutila sva neznosni smrad, babico sva našla v sobi, mrtva je ležala na postelji in močno je že zaudarjala. Zdravniki so nama povedali, da je bila mrtva že od preteklega petka, znakov nasilja pa niso odkrili. Smrt od starosti. Naravna smrt, tako so rekli. Smrt. Tretja v dveh mesecih.

IGRALEC: Ali mislite, da obstaja kakšna povezava?

DEKLE: Ravno zato vam to pripovedujem. Med temi tremi smrtmi je obstajala povezava. Pravzaprav še vedno obstaja. Te tri smrti rastejo druga iz druge, dokler se ne zaključijo v četrti.

IGRALEC: V četrti? A je tudi vaš brat ...

DEKLE: Ne, ni umrl moj brat.

IGRALEC: Kdo pa je potem umrl?

DEKLE: Jaz sem umrla.

IGRALEC: Vi ste umrli?

DEKLE: Ja, jaz sem umrla. Jaz sem mrtva.

7.

IGRALEC: Počakajte! ... Ne vem, kaj bi rekel, priznam, popolnoma me je zmedla. Tega nisem pričakoval. Sploh ne vem, kako se je znašla tu, iz katere predstave je padla, in kam je zdaj sploh šla. Znašla se je ob napačnem

trenutku na napačnem kraju. Kot jaz, vselej sem na napačnem kraju, sploh ni nobenega pravega kraja zame. Občutek imam, da mi bo razneslo glavo. Poglejte, tudi tresem se. Oprostite, vem, da to ni zanimivo. Če kaj sovražim, so to zgodbe o trpljenju drugih, o njihovem nesrečnem življenju. Kakor tudi sovražim pripovedovanje sanj, vsebin knjig ali filmov. Zgodb je na milijone in na milijon načinov jih je mogoče razumeti. Mene pa zanima več kakor sama zgodba, zanima me iz nje izluščiti nek smisel. Zato vam tudi nočem do detajla pripovedovati svoje zgodbe, zgodbe o svojem trpljenju, o svojem strahu. Povedal sem vam samo toliko, kolikor je bilo nujno, kolikor terja dobra dramaturgija, kot nas učijo naši dramaturgi. Koliko smrti je na svetu, ne rečem, da ne gre za čudna naključja, ampak čudna so predvsem zato, ker ne poznamo vseh podrobnosti, detajlov. Policija je morala opraviti preiskavo, do nekih rezultatov so morali priti, ampak mi jih ne poznamo, dekline nam ni nič povedalo o njih, zato se nam zdi čudno. In to, da je ona mrtva. V metaforičnem smislu lahko, ampak v resnici ... Dekline je prizadeto zaradi tragičnih dogodkov. Mogoče obtožuje brata, da je kriv za vse to. Mogoče samo sebe. Ampak ne vem dovolj, da bi še naprej ugibal. Ampak, zakaj je prišla ravno sem, zakaj je ravno meni hotela povedati vse to? Ona ni igralka, ne poznam je. Kdo jo je sploh spustil na oder. Hej, inšpicient, kdo jo je spustil na oder?

INSPICIENT: Nimam pojma.

IGRALEC: Čudno. Ampak pustimo zdaj to. Pravzaprav bi bilo najbolje, če bi začel znova. Vse to bi bilo potrebno prerezati pa začeti znova. Predlagam, da spet spustimo zastor in da nadaljujem tam, kjer sem končal. Inšpicient, inšpicient, naročite, naj spustijo zastor in ga dvignejo, takoj ko se vrnem na svoje mesto.

8.

GARDEROBERKA: Kar se mene tiče, naj kar spet začnejo. Jaz srajce ne bom prala. Kar naj bo mokra od potu, s fleki od krvi. To gre težko dol, na hitro pa sploh. Ali pa naj igra nag. Ja, brez srajce. Bolj so oblečeni, bolj trpijo, švicajo, stokajo, dušijo se. Tudi jaz imam takrat največ dela. Peri srajco, peri suknjič, peri plašč, pa šal pa muf pa kaj jaz vem kaj še. V kakšni ruski igri, ali na severu, na Norveškem. Švicajo, trpijo, jaz pa jim pravim, o, ko bi enkrat igrali nagi, ne samo zgoraj brez, čisto nagi, nobenega dela ne bi imela, lahko bi brala v garderobi, likala, ali pa sedela ob oknu in gledala sneg, kako pada. Spala. Oni pa na odru ne bi švicali in ne bi trpeli. Taka srečna igra, samo kdaj pa kdaj bi prišli ven, da bi jim odvezala svileni šal, zamenjala podvezo ali jih samo pobožala. Mislim, po obleki. Koža bi bila obleka, ja, dobro bi skrbela zanj, pa še v fundusu bi bilo več prostora. Kraljestvo za nagega igralca!

9.

PRVI MOŠKI: Dober dan.

IGRALEC: Dober dan ... Oprostite, to bo spet pomota. Veste, tu ste na odru, tu igramo ... Jaz imam pravkar ...

DRUGI MOŠKI: Ja, veva, da sva na odru, ampak naju ne moti. Rekla bi, da kar nadaljujete, kar igrajte, časa imava dovolj in z veseljem vas bova pogledala.

IGRALEC: Ne, hočem reči, da ne bi smela biti na odru, na odru so samo igralci, no, še kakšen garderober kdaj, odrski delavec, ampak teh se ne vidi, zdaj pa je tu predstava in vidva bi morala takoj z odra. Gospod inšpicient, inšpicient ...

PRVI MOŠKI: Ali kličete gospoda, ki je sedel tam ob strani?

IGRALEC: Ja, inšpicienta kličem, da bi vaju pospremil z odra ...

PRVI MOŠKI: Ni potrebno. Namreč, ni ga več tam zadaj.

IGRALEC: Kako pa veste?

DRUGI MOŠKI: Prijazno sva ga prosila, če lahko gre za kratek čas na pijačo.

IGRALEC: Kako sta si to dovolila? Kdo sploh sta?

PRVI MOŠKI: Recimo, da si to pač lahko dovoliva. Kdo da sva? Pustimo raje to. Reciva, da sva midva tukaj tista, ki postavljava vprašanja. Za vas pa bo najboljše, če nanje odgovarjate.

IGRALEC: Na nobena vprašanja vama ne bom odgovarjal. Tu sta na mojem teritoriju in vedel se bom tako, kot se bo meni zdelo.

DRUGI MOŠKI: Pravzaprav vas samo prosiva, da nama odgovarjate na vprašanja. Ničesar ne zahtevava, čeprav bi bilo res najboljše, če nama ustrezete.

IGRALEC: Kakšna vprašanja? S čim v zvezi?

DRUGI MOŠKI: V zvezi z dekletom.

IGRALEC: S katerim dekletom? Tistim, ki je bilo prej tule?

PRVI MOŠKI: S tistim, ja. Kaj sta se pogovarjala?

IGRALEC: Kar takoj vama povem. Prvič: tistega dekleta nisem še nikoli videl, tu se je pojavila, ja, kar iz teme se je vzela in tema jo je potem tudi vzela. In drugič, vmes mi je nekaj pripovedovala o starših, ki so ji umrli, in to je vse. Nič drugega vam ne morem povedati.

DRUGI MOŠKI: Aha, zanimivo. Saj tudi to ni tako malo. Ali je bila vznemirjena?

IGRALEC: Seveda je bila vznemirjena. Najprej je bila mirna, potem pa vedno bolj razburjena.

DRUGI MOŠKI: Ali je jokala?

IGRALEC: Ne, jokala ni, čeprav je bila včasih čisto na meji.

PRVI MOŠKI: Ali so se ji dlani potile?

IGRALEC: Kakšno vprašanje! Nisem je gledal, tudi potipal nisem ...

DRUGI MOŠKI: Ji je desna veča lahko potrzavala?

IGRALEC: Poslušajte, nisem je tako natančno gledal ...

PRVI MOŠKI: Si je metala pramen s čela nazaj z roko ali ga je samo odpihavala?

IGRALEC: Ne razumem teh vprašanj. Ne vem ...

DRUGI MOŠKI: Ali je pljuvala, medtem ko je govorila?

IGRALEC: Ne bom več odgovarjal.

PRVI MOŠKI: Ali ste opazili, da ima govorno napako? Nekoliko seslja ...

IGRALEC: Ne ...

DRUGI MOŠKI: Se vam ni zdelo čudno, da ima eno oko modro, drugo pa modrorjavo?

IGRALEC: Brez komentarja.

PRVI MOŠKI: Ali ste opazili, da diha s prsnim košem in ne s prepono ...

DRUGI MOŠKI: Pravzaprav obratno, da diha s prepono in ne s prsnim košem.

PRVI MOŠKI: Ne vem, če bo čisto tako ...

DRUGI MOŠKI: Dihanje s prsnim košem ni za žensko nič neobičajnega, s prepono pa je.

PRVI MOŠKI: Dobro, mogoče se res motim, ampak ...

IGRALEC: Nič nisem opazil, nič, nič, nič. Zadovoljna?

DRUGI MOŠKI: Nikar se ne razburjajte. Samo sprašujeva vas in vas prosiva za nekoliko sodelovanja. To vendar ni tako težko.

IGRALEC: Ni težko, vendar ne vem, kdo sta in kaj tu počneta in zato vama ne nameravam pomagati.

PRVI MOŠKI: Pa poskusimo nekoliko drugače. Se vam njena zgodba ni zdela nekoliko nenavadna?

IGRALEC: Nenavadna? Absurdna, bi rekel. Najbolj absurdno pa je bilo to, kar je rekla na koncu.

DRUGI MOŠKI: Aha? Kaj pa je rekla na koncu?

IGRALEC: No, to, da je tudi ona umrla, da je tudi ona mrtva.

PRVI MOŠKI: Hej, to pa je nekaj novega! Zakaj nama niste tega kar takoj povedali?

IGRALEC: Ne vem, zakaj bi vama sploh kaj povedal.

DRUGI MOŠKI: Da je tudi ona mrtva? Štiri zapovrstjo, to je povsem nov podatek, to vse spremeni ...

PRVI MOŠKI: Zdaj morava njo izključiti, to povsem spremeni potek preiskave.

IGRALEC: Kakšne preiskave? Kaj pa preiskujeta? Sta morda policaja? Inšpektorja? Kaj se je zgodilo? Čemu sta tukaj?

DRUGI MOŠKI: Neznansko sva vam hvaležna za ta podatek. Kljub temu, da se niste izkazali kot ne vem kakšen opazovalec, pravzaprav ste bili pri tem, ko ste jo poslušali, prav nemarni, toda vsaj poslušali ste jo. Čeprav nisva čisto prepričana, da si od njene pripovedi niste zapomnili samo tega zadnjega. Raje ne bi preverjala ...

IGRALEC: Kar preverjajta, kar preverjajta, slišal sem pač, kar sem hotel slišati!

PRVI MOŠKI: Saj, ravno v tem je problem. In še en problem se odpira, povsem nov ... Hja, namreč, če sva njo izključila ... morava pa zdaj vključiti njega! Ena neznanka manj, vendar ena nova.

DRUGI MOŠKI: Prav imaš. Nova neznanka. Pravzaprav niti ne tako velika neznanka. Saj ga imava vendar tu kakor na pladnju, sploh ni tako kompliciran, kot se zdi.

IGRALEC: O kom se pogovarjata? Ni mi povsem jasno ...

DRUGI MOŠKI: O vas se pogovarjava, o kom drugem pa. Neznanka, ki niti ni taka neznanka, kot se zdi, to si lepo povedal, čestitam.

PRVI MOŠKI: Hvala, dobrodošel.

IGRALEC: Nehajta že s to vajino komedijo. Kaj imam jaz opraviti z vsem tem. Z vajino preiskavo ...

DRUGI MOŠKI: Lahko bi rekla, da ste vi drugi osumljenec. Ali celo prvi. Nisva se še odločila.

IGRALEC: Kakšen osumljenec? Kaj naj bi po vajinem storil?

PRVI MOŠKI: Po najinem? Nič po najinem. Po vašem. Misлива, lahko da ste jih vi, vse tri, no, zdaj štiri.

IGRALEC: Kaj sem jih, koga? Jaz sem jih ubil? Ampak vi ...

DRUGI MOŠKI: Ja, lahko da ste jih vi. Vi ste osumljenec, ja, možni storilec.

10.

IGRALEC: Jaz? Storilec? Morilec? Vi ste popolnoma zmešani, nori, debilni, psihotični, vi niste normalni, jaz nisem nikogar ubil, še nikoli, nikdar, never, never, never ... Slišita? Slišita ... Kdo pa sta sploh bila tadva? Kako sta sploh prišla sem? Kdo ju je spustil na oder, pa kar med predstavo? Med mojo predstavo ... Zdaj lahko že vsak pride na oder. Inšpicient! Inšpicient! Kako sta tadva prišla sem? Kaj vse to pomeni? To je vendar že cela zgodba. To je že cela zgodba .... Utrujen sem, neznansko sem utrujen. Sploh se ne morem več posvetiti svoji zgodbi. Čisto sem izgubil nit. Dovolite, da nekajkrat globoko vdihnem. Tako. Tako. Najbolje, da sploh ne mislim več na vse tisto. Tako ... – Jaz še nikoli nisem v resnici nikomur povedal svoje zgodbe. Katerekoli svoje zgodbe. Vedno se mi je zdelo, da ne bi bila zanimiva. Zdi se mi, da se mi v življenju ni še nič zgodilo. Nič velikega, pomembnega, kar bi lahko bilo zanimiva zgodba. Kar tako pač, življenje teče in se sicer vsak dan zgodi kaj novega, vendar nič zares omembe vrednega. Včasih razmišljam, ali se drugim zgodbe zares dogajajo, ali ne postanejo zanimive šele zaradi njihove pripovedi, načina, kako izberejo najpomembnejše detajle, povejo uvod in poanto, in kako vse to razporedijo v pripoved. Zase vem, da ne znam pripovedovati. Če ne bi bil igralec, me ne bi nikdar nihče zares poslušal. Tudi ljudje, ki me imajo radi, tako se mi zdi, se velikokrat kar obrnejo stran, ko jim kaj pripovedujem, me prekinejo, sicer z nasmehom, začnejo poslušati koga drugega, ki je seveda bolj zanimiv, glasen, dramatičen. Potem kar neham pripovedovati in se počutim, kot bi mi kdo odrezal lase, jezik ali roko. Ali spolovilo. Včasih se mi zazdi, da sem popolnoma nezanimiv, da ga ni človeka, ki bi ga lahko zanimal, ki bi me

bil pripravljen poslušati. Še najbližji se v resnici samo sprenevedajo, samo za avtomatizem gre, stvar krvi, sorodstva in tako naprej. Sicer se potem potolažim, da sem pač nekakšen minimalist, da se velike stvari dogajajo v majhnih, v drobcih, v odtenkih, saj se res, ampak to je samo tolažba. Saj v resnici nočem, da bi se mi zgodilo kaj velikega, le da bi se življenje dogajalo, ne pa da samo teče, se odvija kot kakšno slepo črevo v nedogled, brez prave razlike. Tako se mi je na primer včeraj zgodilo nekaj smešnega, ja, res se mi je zdelo smešno, ne glede na situacijo, v kateri sem ...

11.

FANT: Svinja! Kar reži se, ja, kar reži. Poznam take svinje, ki se kar režijo, v bistvu te pa stiskajo za jajca, da počasi pokajo. Skoz stiskajo, zraven pa se režijo, v obraz se ti režijo, še rajši pa ti potiskajo prst v rit, počasi, naravnost, da zgleda blazno trd, potem pa ga obrnejo, da te kar zvije, oni pa obračajo in obračajo, dokler jim ne pride. Drugega tako ne morejo več. Taki prasci. Zdaj boš lepo počasi povedal, kaj si imel z njo. Ko ti bom dal cunjo iz ust, boš lepo počasi začel. Brez sprenevedanja, brez stokanja in takih reči, začel boš. Če se boš obiral, se bom na cunjo poscal in ti jo zatlačil not v goltanec. Si me razumel? Nehaj s to pizdarijo. Začni. Kdaj si jo nazadnje videl?

IGRALEC: Koga?

FANT: Koga? Še eno tako, pa boš začutil ta nož še od znotraj ...

IGRALEC: Ne vem, koga misliš ...

FANT: Na!

IGRALEC: Prenehaj ... Povej, koga. Ne vem, koga misliš.

FANT: Dobro veš, koga mislim. Mojo sestro.

IGRALEC: Tvojo sestro? Tisto, ki je bila prej tu? Ki ji je umrl oče, pa mati, pa babica, vsi naenkrat?

FANT: Ja, tisto. Vsi so pomrli naenkrat, pizda. No, vidiš, da veš, koga mislim.

IGRALEC: Pred pol ure sem jo videl tukaj, na tem odru, sedela je na stolu in mi pripovedovala o vseh teh, ki so umrli.

FANT: Na tem odru, kaj. Kakšnem odru, ti pizda! Kaj je delala ravno tu pri tebi, kaj si imel z njo?

IGRALEC: Nič nisem imel z njo. Kar prikazala se je in mi vse to povedala, tudi jaz sem se spraševal, kaj hoče, dokler je nisem ...

FANT: Kaj si jo? Kaj si jo?

IGRALEC: Nehaj. Rekel sem ji, naj gre, jaz imam tu predstavo, pravzaprav imel sem jo, dokler je nisem prekinil ...

FANT: Če ne nehaš s tem sranjem ...

IGRALEC: Nič več, potem, ko je rekla ... je šla.

FANT: Kaj je rekla?

IGRALEC: Da je ... da je mrtva.

FANT: Kaj?

IGRALEC: Mislim, to je rekla, da je umrla, ona je to rekla, razumeš, ni bila mrtva, samo rekla je, da je mrtva, in meni se je zdelo čudno in sem ji rekel, da naj raje gre.

FANT: ... Mrtva je. Ona je mrtva. Tudi ona.

IGRALEC: Ne, če ti pravim, da je samo rekla, da je umrla, in jaz sem rekel, da imam predstavo ...

FANT: Nehaj. Midva bova imela predstavo, boš že še videl.

IGRALEC: Poslušaj, to je vse, kar vem, kar sem videl. Pusti me zdaj, spusti me, prosim.

FANT: Drži gobec. Mrtva je torej. Dobro. Mrtva je. Ampak še vedno mi nisi povedal, kaj si imel ti z njo, kaj sta imela vidva skupaj.

IGRALEC: Če ti rečem, da nič, da sem jo prvič videl, ko se je tu prikazala.

FANT: Tebi se bo nekaj prikazalo. Na, na.

IGRALEC: Nehaj, nehaj. Ti si nor. Nič nisem imel s tvojo sestro. Norec ... Na pomoč! Na pomoč! Inšpicient, pokličite policijo! Ta je nor, pojdite k psihiatru, ne pa da se znašate tu nad mano ...

FANT: K psihiatru? H kateremu psihiatru?

IGRALEC: Kaj jaz vem, h kateremu psihiatru. Zdraviti bi se morali!

FANT: H kateremu psihiatru, ti pizda? A k tistemu na koncu parka, v rumeni hiši z zimskim vrtom?

IGRALEC: Magari k tistemu, če že veš zanj.

FANT: Seveda vem zanj. Tudi tebe poznam od tam.

IGRALEC: Mene? Ne spomnim se, da bi vas kdaj videl ... Sicer pa, zakaj potem raje ne vprašate njega, kje je vaša sestra, če je že izginila ...

FANT: Saj sem ga hotel. Bil sem že tam.

IGRALEC: In?

FANT: Nič in. Nič mi ni povedal. Mislim, ni mi mogel povedat. Bil je že mrtev.

12.

IGRALEC: Naj mi kdo pomaga! Na pomoč, inšpicient, pomagajte mi, a ni nikogar tukaj? Gospod inšpicient ... Kje ste bili tako dolgo, ali niste videli, da me je skoraj ubil, nož je imel in zvezal me je ... Kako je sploh prišel ta nasilnež noter, kdo ga je spustil na oder?

INSPICIENT: Ne vem. Mislim sem, da je to predstava. Saj knjige se tako že nekaj časa ne držite več.

IGRALEC: Mislili ste, da je predstava? Grozno. To ni možno. In kaj naj zdaj narediva? Naj pokličeva policijo? Ali naj nadaljujema s to vašo predstavo? Ne vem, pojdite rajši tja, na svoje mesto. Počnite, kar se vam zljubi. Glejte to predstavo ali jo vodite, jaz nič več ne vem ... Ne vem, kaj naj vse to pomeni. Zdaj je tega resnično že dovolj. So to halucinacije? Je to zato, ker sem pač v

gledališču? Kjer je vse mogoče? Ampak, a sem sploh v pravem gledališču? Ali je sploh kdo tu spodaj? Nisem mogoče sam v dvorani? Hej, je kdo tu spodaj? Mislim, da je, čeprav nikogar ne vidim, luči me slepijo, tu je tako svetlo in tako temno hkrati. Mislim, da sem tu. Ampak, kaj se dogaja. Nisem samo jaz prekinil predstave, tudi mene prekinjajo, ampak to je tako čudno, tega sploh ne morem obvladati. Najbrž sanjam. Ali pa nekdo drug sanja mene. Dovolj. Zbrati se moram. Rekonstruirati celo zadevo. Predstavo sem prekinil zato, da bi vam povedal, kako je z mano. Kako je s tem mojim strahom, kako ne morem več igrati, kako se kar naprej opazujem in se ne morem najti, kako se mi v resnici nič ne zgodi in kako vse samo teče, teče, brez konca in kraja. Potem pa tista ženska in policaja ali kaj sta že bila, in ta terorist, ki pravi, da me pozna, jaz pa, prisežem, jaz sem ga prejle prvič v življenju videl. Zdaj se počutim kot oseba iz neke igre, v kateri pa sam čisto nič ne igram, drugi se igrajo z mano. Svoje vloge ne morem odigrati do konca. Čisto sem zmeden. Še več, čisto pretresen sem. Do dna duše sem vznemirjen in ne vem, kaj naj zdaj storim. Ne morem več nazaj, naprej pa tudi ne. Vse bi moral natančno premisliti. Se to res dogaja meni? Sem bil res pri psihiatru? Ki je zdaj mrtev? Sem res ali nisem? Igralec, oseba, človek, bitje, nič ... Grozno. Najraje bi kar zaspal. Najraje bi zaspal ...

13.

DEKLE: Jaz sem mrtva. Dvignem roko v zrak in roka kar sama pade. Veke imam težke, tako da sploh ne vem, ali gledam ali mižim. Spim ali sanjam. Mrtva. Ampak tudi v smrti je nekakšno življenje. Hodim po cestah. Jem. Sedim na stranišču in ne morem ničesar iztisniti iz sebe. Ljudje gledajo skozme. Lasje mi frčijo v vetru, kot bi bili slabo prilepljeni na lobanjo. Solze mi včasih lijejo iz oči kot podivjane. Nabiram kamenje in si ga tlačim v žepe, za bluzo, v klobuk. Polna kamenja sem in tako imam vsaj za silo občutek, da sem, da čutim, da sem težka. Težka voda. Slabo priraščena skala. Deževen oblak, ki ga parajo bliski. Včasih ne slišim ničesar, včasih slišim vse in vse razumem. Vidim, kaj ljudje v resnici mislijo. Kaj skrivajo. Kaj imajo za hrbtom, na dnu. V njihovih očeh vidim nekakšen film, ki prikazuje resnico, ki pa je drugačna od besed. Besede vidim kot gosto gmoto, ki se ljudem vali iz ust, slabo prepleskano in komajda zlepljeno, vendar oprijemljivo, na videz resnično. Ljudi bi grabila po koži, vtikala bi jim prste z dolgimi nohti v nosnice, v oči, v ušesa, v vse odprtine. Zlezla bi vanje in skoznje spregovorila, kdo da so, kaj da počnejo. Potem me vse to mine in opotekam se kot pijana, kot zablodeli oblak, ki je padel na zemljo, po ulicah, po hišah, po sobah, in vsak lahko počne z mano, kar se mu zahoče. Odpiram se in zapiram, spuščam glasove in sokove, vse jemljem vase in vse spet bruham iz sebe v slapovih. Potem nekje, za kakšnim vogalom, v kakšni kleti ali pod klopio v parku obležim, otrpnem in sem resnično

mrtva. Včasih leže name kakšen pes. Grejeva se. Pripoveduje mi o življenju psov, o vonjih, ki jih je polna njihova glava, o poželenju po mesu, o zvestobi gospodarju in o hrepenenju po divjini. Vse ostalo ni pomembno. Nikogar drugega nimajo, razen gospodarja in svojega hrepenenja. Nobenih sorodnikov, volkovi so njihovi daljni, pozabljeni bratje. Nimajo družine, samo gospodarja. Takrat se počutim takšna kot oni. Sama. Brez doma, družine. Čisto brez moči. Zares, dokončno mrtva. Mrtva. Pomagajte mi. Pomagajte mi. Bodite moji, moja družina, moj gospodar. Moj človek.

IGRALEC: Tega ne morem ...

DEKLE: Lahko. Samo sprejeti me morate takšno, kakršna sem. Me videti. Me slišati. Nič več ni potrebno. Ni se me potrebno niti dotakniti. Samo pogledajte me. Pogledajte me.

IGRALEC: Saj vas gledam.

DEKLE: Ne, ne gledate me. Skozme gledate. Strah vas je. Sram vas je. Bojite se tega, da se vam bom obesila okrog vratu in se me ne boste mogli otresti. Kot kakšna pocestnica, pijanka, zblojenka. Ampak ne, jaz nisem taka. Samo želim si, da bi me opazili.

IGRALEC: Ne morem vam pomagati, razumete. Ne morem kar tako. Potreboval bi čas. Moral bi se umiriti, biti zadovoljen sam s seboj, imeti občutek, da sem močan, samozavesten. Ampak zdaj to nisem, razumete. Jaz imam svoje probleme, veliko svojih problemov, ki jih ne znam rešiti, ki jih poskušam rešiti na svoj način. Poskušam. Tudi vi poskušajte.

DEKLE: Pomagajte mi. Samo vi mi lahko pomagate. Brat mi je rekel, da bi mi vi lahko ...

IGRALEC: Ne morem, ne morem, ne morem, ne morem. Ne vem, kaj vam je rekel vaš podivjani brat. Pa vi pomagajte meni. Rešite me. Popravite me, dajte, da bom lahko nadaljeval, igral, živel. Zakaj pa mi vi ne pomagate?

DEKLE: Vam ni treba pomagati. Z vami ni nič narobe. Vi ste živi. Vi lahko pomagate sami sebi. Jaz pa si ne morem pomagati. Jaz nisem živa. Jaz sem mrtva.

IGRALEC: Mrtva, mrtva. To so prazne besede. To je izgovor. To ni nič. Tudi jaz sem na neki način mrtev. Vedno bolj. Čeprav je to nemogoče. Ampak jaz sem vedno bolj odsoten. Vedno bolj me ni. Samo vse to okrog mene, kar me skuša požreti, je živo. Še več kakor to. Divje, podivjano. Vse to je močnejše od mene, jaz pa izginjam, se pogrezam, se razblinjam. Tudi mene ni. Me sploh vidite? Me slišite? Kaj? Tudi jaz sem mrtev.

DEKLE: Vi niste mrtvi. Vi ne. Samo vsi okrog vas smo mrtvi. Vi ste edini preživeli in, ja, vi ste nas ubili. Vi ...

IGRALEC: Počakajte! Počakajte! Kam ste spet ... Čemu me tudi ona obtožuje ...? Hotel sem jo nekaj vprašati ... o bratu, o psihiatru ... Hej! Kam je zdaj spet šla, kar vrti se mi od vsega tega, kot da sanjam ...

14.

PSIHIATER: Pomagajte mi! Na pomoč ...

IGRALEC: Kaj je zdaj to, kaj je z vami? To ste vi, gospod ...

PSIHIATER: Odvežite me, roke, razvežite mi roke ... Prekleti prasec. Svinja, nasilnik, psihopat. Ta pa je primerek, ta. To mi bo še plačal.

IGRALEC: A mislite njenega brata?

PSIHIATER: Čigavega brata?

IGRALEC: No, njenega, od tistega dekleta, ki je bila ravnokar tu, ravno tako je hodil k vam kot jaz ...

PSIHIATER: Ne vem, če imava oba v mislih isto osebo. Samo to vem, da ga bom že še dobil ... Kako pa je z vami?

IGRALEC: Z mano? Z mano je v redu, samo ne vem, kako je z vami; tisti fant je namreč rekel, da ste ... mrtvi.

PSIHIATER: Ja, za trenutek se mi je res zazdelo, da sem mrtev. Mogoče sem tudi bil nekoliko mrtev, saj ni čudno ... Ampak zdaj je vse v redu. Pustiva to. Pa vi? Ste od zadnjič kaj napredovali?

IGRALEC: Napredoval? No, ne vem. Zdi se mi, da mi je vsega že nekako dovolj. Sicer pa sva midva zadnjič končala, a ne?

PSIHIATER: Nič nisva končala. Preveč že vem o vas, da bi lahko kar tako končala. Preveč ste mi že povedali.

IGRALEC: Nič takega vam nisem povedal. Točno vem, kaj sem vam povedal. Kaj sem vam hotel povedati. Vedel sem, kaj hočem od vas, in zato sem vam povedal ravno toliko, kot se mi je zdelo potrebno. Zdaj pa vas ne rabim več, nimate se več pravice mešati v vse to.

PSIHIATER: Jaz pa vam pravim, da me še kako potrebujete. Predobro vas poznam.

IGRALEC: Nič me ne poznate. Poznate samo nekaj mojih težavic, kot avtomehanik pozna napake na motorju, samo slab zaganjač in motnje pri polnjenju akumulatorja ... Samo avtomehanik ste, ne pa ne vem kakšen jasnovidec. Tega, česar vam nisem povedal, ne morete videti. Če vam nič ne rečem, če vam ne dam kakšnega znaka ...

PSIHIATER: Pa saj mi vseskozi dajete znake. Tudi če nič ne rečete. Samo da me pogledate.

IGRALEC: To ni mogoče.

PSIHIATER: Je mogoče. Saj že pridete k meni z določenim namenom. In ta namen se kaže z vašega obraza, iz vašega vedenja, tudi še preden kaj rečete.

IGRALEC: To je sicer mogoče. Ampak ne morete me videti v celoti. Lahko vidite samo kakšen moj detajl, kakšen simptom.

PSIHIATER: Simptom nam vedno govori o celoti. Iz simptoma sklepamo na celoto. Potem vemo.

IGRALEC: Ampak o vas nisem dobil vtisa, da veste. Zdel sem se sam sebi samo kot nekakšen poskusni zajec pri eksperimentu iz ekscesne terapije. Ki

pa sem ga sprejel. Ker se mi je zdel smiseln. Ampak sprejel sem ga sam. Sam sem se zanj odločil. Vi ste mi pri tem samo nekoliko pomagali, vendar samo kot nekakšen vodič, kot uslužbenec v potovalni agenciji. Kot svetovalec za zaposlitve. Odločitev pa je moja.

PSIHIATER: V tem se motite. Odločitev je moja. Jaz vam jo sugeriram, in vi ponavadi tega sploh ne veste. Ekscesna terapija. Kje pa ste to pobrali? Jaz vam o tem nisem govoril. Iz kakšnega srednješolskega učbenika psihologije. Na žalost vas poznam mnogo bolj, kot si mislite. Ampak to mi navadno nič ne pomeni. To mi je navadno samo v breme. Raje bi zares poznal samo en vaš simptom, samo vaše ledvične težave, recimo, pa zobobol ali zlomljeno rebro. Raje bi vas zdravil samo kot kakšna medicinska sestra, vas dezinficiral, previl, imobiliziral. Ampak tega ne morem.

IGRALEC: Ampak vam se zdi, da ste vsemogočni, da ste bog. Ja, bog. Ampak ne morete vedeti vsega o meni. Nihče ne more vedeti vsega o meni. Še jaz sam ne, o bog. Ja, samo bog. Če bi obstajal.

PSIHIATER: Ne, ne, ne, ne delam si utvar, da sem bog. Stvari niso tako mistične, kot si predstavljate vi. Povsem konkretne so, vendar so med seboj povezane. In jaz poznam povezave. Mogoče se jih je naučiti, potrebno pa je tudi malo intuicije. In v vašem primeru mi je intuicija najbolj pomagala.

IGRALEC: Vi govorite o meni, kot da sem nekakšna vloga, ki jo je mogoče prebrati v kakšni drami. Komediji! Jaz nisem vloga, jaz sem igralec.

PSIHIATER: Vi niste igralec. Vi samo nekoga predstavljate.

IGRALEC: Saj to je igralec.

PSIHIATER: To ni igralec. Oziroma, to je slab igralec. Ampak predstavljam si, da vi veste več o igralstvu kot jaz, zato o tem ne bova razpravljala. Ampak v tem je vaš problem. Vi nekoga predstavljate, in jaz vem, koga. Oziroma vem, kdo ste vi v resnici.

IGRALEC: In kdo sem?

PSIHIATER: Potencialni morilec.

15.

IGRALEC: Ne, ne, ne ... Zdaj pa še ta. Kaj vse mi bodo še pripisali? Pregarja me lasten psihiater ... Ki naj bi bil celo mrtev. Kot v kakšnem filmu. Zakaj sem sploh šel k njemu? Nikoli nisem maral psihiatrov, niti resničnih niti tistih na filmu. V gledališču psihiatre vedno karikiramo. Vsevedni butci. Potencialni morilci, na katere pomisliš šele čisto na koncu. Kot da bi prišel k meni moj zobozdravnik in mi očital izpuljeni zob. Mi rekel, da me pozna, ker mi je izpulil zob. Po zobu ve, kdo da sem, da sem morilec! Potencialni ... To je res grozno. Obup. Koga pa naj bi sploh ubil? Mogoče pa sem že ubijal, pa sploh ne vem? Njo, njene starše, psihiatra, njenega brata? Kar celo družino, ulico, mesto, tole dvorano ... Vse te ljudi sem prvič videl nocoj, tu, na odru. No, razen

psihiatra. Ampak tega nisem ubil, saj ste lahko tudi sami videli, da je bil živ, čeprav je fant rekel ... Pa tudi dekle je bilo živo, vi ste mi priča. Za njene starše ne vem, pa me tudi ne briga. To vse je popolnoma absurdno. Jaz pa morilec. Ko sploh ne vem, kdo sem. Pravzaprav, ko me muči ravno to vprašanje, kdo sem. To, česar nisem nikdar dobro vedel. Vedno sem imel probleme, če mi je kdo naložil, naj povem, kdo sem. Nekako sram me je bilo lastnega imena. Nekako nerodno mi je bilo reči, da sem možki, čeprav nisem nikoli imel problemov s tem, mislim, s spolnostjo, z normalno ali kako naj rečem ... Nerodno mi je bilo, in mi je še zdaj, reči, da sem igralec. Vselej se počutim neugodno, če moram kaj locirati, opredeliti, identificirati, predstaviti. Jaz sem namreč vselej nekje drugje, ne v teh zunanjih znakih. Ampak kje drugje? No, ravno to je tisto, kar bi rad spoznal, ravno zato sem šel k psihiatru in ravno zato sem zdaj tu, v tej prekinitvi ... Ampak to vam pripovedujem že najmanj tretjokrat. Neskončno nerodno mi je zaradi tega. Neprijetno. Izkoriščam vašo potrpežljivost. Prav čudno, da še nihče ni odšel. Ampak zdaj se bom težko zbral. Zdaj bom težko nadaljeval tam, kjer sem nehal. Kot da sedim na vrtiljaku, s katerega ne morem skočiti. Ne morem. Si ne upam. Ampak bi moral. Drugače ne bom nikoli prišel do konca te čudne igre. Te zoprne, grozljive, obupno grozljive igre. Morilec. Ja, na koncu bodo res rekli, da sem jaz ubil vse štiri ali koliko jih je že. Mrtvih, ha. Ko v resnici nihče ni mrtev. To so res samo sanje. Recite mi, da so to samo sanje. Samo sanjam. Zdaj se bom zbudil. Zdaj bom zaprl oči, in ko jih bom odprl, bom buden. Ko jih bom odprl, boste že odšli, dvorana bo prazna, prazen oder, prepih med sedeži, prah se bo polegel ...

16.

MAMA: Ti praviš, da je bilo štirinajstega. Ampak ne, šestnajstega ali osemnajstega je bilo.

OČE: Nič šestnajstega ali osemnajstega. Štirinajstega, marca štirinajstega. Če malo pomislim, se bom spomnil še dneva.

MAMA: Joj, trmast si kot vedno. Osemnajstega, ja, zdaj sem prepričana. Potem jo je zazidal v sobo v kleti, samo eno cevko ji je pustil v podu, da se ni utopila v lastni, saj veste čem. Lahko pa jo je, groza, pila, če je hotela. Ampak potem pa tako ali tako ni imela več česa lulat. To bi bila res huda smrt. Ampak ona je lizala vlago s sten, tako da je imela jezik ves krvav. Potem je pila še lastno kri, tako da je vendarle ostala živa. Pomislite, kako so bili presenečeni, ko so razbili zid in so videli, da je še živa. Kost in koža, ampak še živa.

OČE: Ja, vse to je res, to zgodbo že poznam, ampak bilo je tisočdevetstoštirinajstega, sedemindvajsetega marca, petek, točno, v petek.

MAMA: Joj, s tabo pa se res nima smisla prepirat. Mlajši si od mene, pa tako slab spomin.

BABICA: Zakaj pa so sploh potem zid razbili?

MAMA: Kralj, mož je bil neučakan. Prepričat se je hotel, ali je res mrtva. Drugače se ni smel znova poročiti.

BABICA: S tisto prasico.

MAMA: No, no, bila je vendar španska princesa.

BABICA: Ampak, a si jo mogoče kdaj videla? Na levi nogi je imela lesen škorenj, ker je imela levo nogo krajšo od desne. In po dva čopka je nosila na vsaki strani glave, da je bila še pri štiridesetih videti kot punčka. In trebuh je imela, da je zgedala kar naprej noseča.

OČE: Saj je tudi bila.

MAMA: A noseča?

OČE: Ja, s kraljem je bila noseča.

MAMA: Kako, ampak rodila pa ni?

OČE: Je rodila, ampak je bil otrok mongoloiden in so ga zavrgli.

BABICA: Zavrgli?

OČE: Ja, kot v pravljicah. Pustili so ga v gozdu, potem pa niso več slišali zanj.

BABICA: To je pa res grozno. In to v našem stoletju.

OČE: Res grozno. Še bolj grozno pa je, da je dal kralj potem tudi njo zazidat.

MAMA: Tudi špansko kraljico?

OČE: Špansko princeso. Ki je medtem postala portugalska kraljica.

MAMA: A se je sploh lahko poročil, ko je bila žena še živa?

OČE: Seveda se je lahko. Vse so lepo prikrili, pokopali so prazno krsto in tako naprej, kot v pravljicah.

MAMA: Kaj pa je bilo potem z njo?

BABICA: Potem je niso mogli še enkrat zazidat. Zaprli so jo v ječo ob kruhu in vodi, ker so bili prepričani, da bo takoj umrla. Ampak v njo se je zaljubil ječar, ji na skrivaj nosil hrano in opomogla si je. Kralj je nanjo že pozabil, ko jo je ječar na skrivaj spravil iz ječe. Pri vsej tisti množici tega sploh nihče ni opazil. Odpeljal jo je domov in kmalu je bila spet tako lepa kot včasih. Ampak tukaj se zgodba še ne konča. Nekoč se je kralj sprehajal med svojim ljudstvom, ko je v množici zagledal svojo nekdanjo ženo. No, saj ni vedel, da je ona, samo zdelo se mu je neverjetno, da ji je lahko tako podobna. To je bilo malo po tistem, ko je dal zazidat tudi svojo drugo ženo, špansko princeso. Ta je takoj umrla, saj se ji je gnusilo piti lastno scalino, pa še škorenj ji je zgnil. In napihnila se je tako, da so jo komaj zvezli iz sobice.

MAMA: Sobice? Babi, ti pa imaš res smisel za humor ...

BABICA: No, ko jo je kralj zagledal, se mu je kar zavrtelo. Potem je šlo vse z vrtočlavo naglico: zasnubil jo je, poročil, čeprav ni bila kraljevskega rodu, no, tako je mislil, in na videz sta bila srečna. Potem, potem pa se je začelo.

MAMA: Kaj se je začelo?

BABICA: Kazen. Ona, ki je videla smrt od blizu, se je odločila, da jo bo pokazala tudi možu. Kralju. Spremljala ga bo, dokler ne bo zares umrl, neprestano ga bo gledala, da se ne bo mogel skriti, nikamor, samo v lasten grob. To je bilo njeno maščevanje. Začela se je na hitro starati. Njen obraz je

postajal vedno bolj prepreden z drobnimi žilicami, gubami, razpokami, kot s pajčevino. Če si jo pogledal od blizu, je bila videti kot mumija. Živa mumija.

MAMA: Govoriš, kot da si jo kdaj videla.

BABICA: Saj sem jo. Pravzaprav vem. Nekoč sem našla med njenimi odpadki tudi plast strjenega pudra, ki si ga je odlepila z obraza, na notranji strani je bil tako prepreden z gubicami, kot bi bil prilepljen na obrazu stoletnika.

OČE: Pa ja. Ti da si stikala po njenih odpadkih.

BABICA: Ti me sploh ne poznaš ... No, tako ga je gledala kot živa smrt. Nič drugega ni storila: starala se je in ga gledala in gledala, in njenemu pogledu ni mogel ubežati. Počasi se mu je začelo v glavi vse mešat, ni več razložil, kaj je res in kaj ni, kaj so sanje in kaj dan; ničesar ni več mogel kontrolirat: ko je pljunil, se je polulal, ko je šel na veliko potrebo, je bruhal, jesti je hotel lastne iztrebke, ko je hotel kaj povedat, se je, oprostite, sprdnil. In tako naprej. Bil je kot en velik voz. Zavozlana jegulja.

MAMA: Zavozlana jegulja. To je dobra primera.

BABICA: Bil je kot kanalizacija v vodovodnih ceveh. Spakedrana kepa človeškega mesa.

OČE: Mama, se ti ne zdi, da že malo pretiravaš ...

BABICA: Če pa je res bil tak. In kraljica se je neskončno zabavala. Ko je umrl, pravzaprav sploh ni umrl, ampak se je razlezel kot nekakšno jajce po tleh in poniknil v zemljo, tako da pravega pogreba sploh ni bilo. Rešila se ga je, maščevala se je. Samo da se je kraljica potem zares postarala. Noben puder ni mogel več prekriti njenih gub, dobila je raskav glas, bila pa je tudi že nekaj časa noseča.

MAMA: Tudi ona noseča!

BABICA: Ja, kralj ji je očitno naredil otroka, preden je umrl. Ali pa je bil otrok ječarjev, tega ne vem.

OČE: Ječarjev.

MAMA: Kako veš?

OČE: Vem. Mi je povedal.

MAMA: Kdo? Ječar?

OČE: Ne. Otrok.

MAMA: Nehaj se hecat. Ni ti mogel povedat, ker ga nisi poznal.

OČE: Koga nisem poznal? Otroka?

MAMA: Ja.

OČE: Pa sem ga. In to zelo dobro. Vsako jutro sva se srečala na kavici ...

BABICA: Nehaj. Nehajta. Mislim, da je čas, da nehamo.

OČE: Nehamo? S tem otrokom se prava zgodba šele začne!

MAMA: Ali konča, kakor vzameš.

IGRALEC: Ampak vi bi morali biti mrtvi ...

OČE: Mi bi morali biti mrtvi ... Dobra šala, kajne, babi! To ste pa res lepo povedali! Simpatično. Ali mogoče zgledamo mrtvi? Mami, a se tebi zdi, da sem danes kaj mrtev?

MAMA: Mrtev? Mogoče pa res. Čisto malo! A se zdim jaz tebi?

OČE: Ja, malo že. Ne, ne, saj ni res, prav živahna se mi zdiš. Gospod, to ne bo držalo. Mi nismo mrtvi, to vam zagotavljam. Mogoče ste pa vi tisti, ki je mrtev?

IGRALEC: Nehajte!

BABICA: Ja, mogoče pa je on mrtev. Poglejte ga. Kako zabodeno gleda ...

MAMA: Babi, bodi vendar vljudna z gospodom.

IGRALEC: Nehajte! Nehajte!

OČE: No, no, pomirite se. Smo že nehali. Sicer pa to sploh ni tako hudo, če si malo mrtev ...

IGRALEC: Zdaj je dovolj! Naj še jaz zdaj nekaj povem. Občutek imam, kot da me zapirate v stavbo, ki jo zidate ... iz sanj. Kot da ste me ujeli v nepredušno mrežo za metulje in mi v njej nastavili še nešteto majhnih pasti. Vse čakajo name napete. Pravzaprav vas sploh ne vidim več. Zaradi mene lahko ostanete tukaj za večno. Razblinili ste se. Tu sem samo jaz, vas pa ni. Lahko greste. Lahko govorite, kar hočete. Lahko ste tiho, pri miru. Lahko ste mrtvi. Lahko tudi umrete, zdaj, tu pred mano. Kar dajte, če pravite, da niste mrtvi, da ste živi in da sem mogoče mrtev jaz. Umrite, če si upate. Crknite, stegnite se tu pred mano. Če se niste že. Če niste že ves čas mrtvi. Mrhovina. Mrtva trupla. Črvi, prst, nič. To ste, čeprav vas vidim, čeprav mi pripovedujete. Ampak niste. Če še niste, pa še boste. Lahko vam pri tem pomagam. Hočete? Lahko vam pomagam umreti. Vas ubijem, drugega za drugim. Lejte, tu imam nož. Gledališki nož, a kaj potem. Nič mu ne manjka. Vas? Kar recite! Smešno, ne? Bojite se me. Vi, ki vse veste. Vi, ki tako radi pripovedujete zgodbe. Ki vse veste in ste bili povsod zraven. Vi, ki me poznate in veste o meni več kot jaz sam. Vi bogovi. Vas je strah. Vas. Kam boste zdaj zbežali? Od koder ste prišli? Od kod pa ste prišli? Iz groba? Iz teme? Naj ugasnem luč, da boste izginili za vedno? Nate, pogledajte ga. Nož. Pravi nož, jeklo. Nate, nate, nate ...

17.

IGRALEC: Ne vem, kaj mi je bilo. Dovolj sem jih imel. Mahal sem s tem nožem kot obseden. Hotel sem jih samo prestrašiti, čeprav se mi je hkrati zdelo, da jim nič ne morem, saj so tako ali tako mrtvi. Morilec, mi je rekel psihiater. Morda pa res. Morda pa sem res potencialni morilec, čeprav še zdaj ne verjamem. Morda bi jih res lahko ubil, zdaj, v tem trenutku, ko jih nisem več mogel gledati. Nisem jih več mogel poslušati. Dovolj sem jih imel. Dovolj ... Nesmisel. Saj sem bil prišteven, popolnoma pri sebi. Nisem bil blazen ali pijan. Vedel sem, kaj počnem. Če pijem, res včasih izgubim nit, v spominu imam luknjo. Ampak še nikoli takrat nisem počel ničesar takega, da bi se moral potem sramovati, nič prepovedanega, kaj šele ekscesnega. Vedno sem se lepo pobral spat ali pa sem vse počel nekako avtomatično, nič globoko podzavestnega, saj veste, da bi hotel kako svojo potlačeno željo takrat realizirati ali

kako že pravijo psihiatri. Kaj pa, če kljub temu sem. Morilec. Če imam poleg tega zavestnega življenja še kako nezavestno, vzporedno življenje, v katerem pa počnem prepovedane, potlačene reči. Ne spomnim se, recimo, nekega večera v Benetkah. Bil sem na karnevalu in v baru pri gledališču Fenice sem se napil viskija. Menda sem se pogovarjal, celo osvajal neko Francozinjo, ampak potem imam luknjo. Spomnim se samo, da sem sedel na stopnicah gledališča, ko se mi je zavest nekako vrnila. To ni bila nezavest, bolj nekakšno spanje pri odprtih očeh, na nogah. Včasih se mi kakšen spomin vrne kot sanje, kot deja vu ali kaj podobnega. Ampak nikdar nisem počel nič nenavadnega, še celo bolj sem se obvladoval. To vse skupaj je velika prevara. Velika pomota. Spravlja me ob pamet kot malokatera stvar v mojem življenju. Vzel sem v roke nož. Bil sem čisto iz sebe. Kot bi igral. Videl sem se od zunaj, hkrati pa nisem mogel nikamor pobegniti, samo še globlje me je vleкло. Igra na življenje in smrt. Kako patetično ... Kdo so vsi ti ljudje? Ti mrtvi ljudje. Kaj hočejo? Kaj je pri vsej tej stvari sploh resničnega? Še sam sebi se ne zdim več resničen. Vse to nocoj se mi zdi neki že davno minuli večer, kot nekaj, kar sem že pozabil, pa se mi zdaj vrača z vso svojo težo. Tak mir je naenkrat. Kot bi bilo vse potopljeno globoko, v najglobljo globino ...

18.

IGRALEC: Ti! Kdo si sploh ti? Kaj spet počneš tukaj? Še ni bilo dovolj? Nisi mrtev?

FANT: Pomagajte mi. Pomagaj mi. Ne vem več, kako naprej. Nikamor več ne morem. Nikogar nisem našel. Nič nisem dosegel. Vsi so mrtvi. Do kraja mrtvi. Nič jih ne more priklicati nazaj. Ničesar več ne morem storiti. Lahko samo čakam. Na čudež. Na rojstvo. Na kdo ve kaj. Prosim vas, ubijte me. Ubijte me. Zdaj. Tukaj.

IGRALEC: Ste nori? Ti si blazen. Kako naj te ubijem? Pojdi, prosim, proč, in me pusti pri miru. Dovolj imam za nocoj. Konec igre. Konec predstave.

FANT: Morate me ubiti. Vi ste edini, ki vas lahko prosim. Videl sem vas že v gledališču. Z davili ste lastnega očeta. Videl sem. Padel je po tleh in ni se več pobral in vi se niste kesali, niti roke se vam niso tresle.

IGRALEC: Tisto je bila igra. Človek božji, ne bodite neumni. Tisto je bila predstava, jaz sem igral v njej in moj oče je bil igralec, moj kolega. On je igral, da sem ga ubil, da je mrtev. Zelo prepričljivo, ampak midva sva igrala. Razumete?

FANT: Vem, da sta igrala, ampak vi ste ga ubili, kot bi to naredili zares. Videl sem vam v očeh. V njih je bila smrt.

IGRALEC: To je bila igra, tako sem se vživel v vlogo, ampak jaz ne bi mogel nikogar ubiti.

FANT: Morate me ubiti. Ostal sem sam. Čisto sam. Vi ne veste, kako smo bili skupaj, naša družina. Kako smo se imeli radi. Jaz sem neprestano bežal, se umikal, provociral, igral različne vloge, ampak z njimi sem bil povezan, povezan na življenje in smrt. Zdaj so vsi odšli. Tudi sestre ni nikjer, tudi ona je gotovo mrtva. Sam se ne morem ubiti. Preveč rad imam življenje. Ampak zdaj, ko nimam nikogar več, ne morem več živeti. Strah me je. Strah me je smrti. Zato vas rotim, ubijte me vi. Od zadaj. Da ne bom videl, da ne bom nič videl, samo trenutek in ne bo me več. Prosim. Prosim vas.

IGRALEC: Ne morem vas ubiti, ne razumete? Ne bom vas ubil. Pojdite proč, najdite si koga drugega. Tu je vse blazno. To je do kraja grozljivo. To je kot najbolj moreče sanje. Slišite? Ne bom! Ne bom!

FANT: Potem bom jaz ubil vas.

IGRALEC: Kaj? Zakaj?

FANT: Jaz vas bom ubil in potem bom najbrž lahko ubil sebe. Potem me bo strah kazni. Policije in vsega, kar bo prišlo. Potem se bom ubil. Ampak prej bom ubil vas.

IGRALEC: Ne morete me kar tako ubiti. Ne boste me ubili. Ne bom se vam pustil. Kako me boste ubili?

FANT: Zadavil vas bom.

IGRALEC: Ne boste me, ne. To vam ne bo pomagalo. Ne boste se mogli ubiti. Kako se boste potem sami ubili? Se boste zadavili? Človek se ne more sam zadaviti. Ne more se ubiti. In tudi mene ne boste ubili.

FANT: Splezal bom tja gor na vrvišče in skočil na glavo na oder. Ne bo težko. Zlomil si bom vrat.

IGRALEC: In kaj, če si ne boste upali skočiti? Kaj če vas bo strah? Če boste spoznali, da tako ljubite življenje, da boste raje prenašali posledice, kot pa da bi se sami ubili? Vem, ne boste skočili.

FANT: Vem, da bom skočil.

IGRALEC: Ne boste. Vem, da ne boste.

FANT: Ali še bolje. Vi me boste porinili. Ne, skupaj bova skočila.

IGRALEC: Vi ste zmešani. Popolnoma nori ste. Kot vsa vaša družina. Poklicati bi moral policijo. Rešilni avto. Čisto iz sebe ste. Morali bi se zdraviti. Poklical bom na pomoč. Gospod inšpicient! Inšpicient!

FANT: Ne sliši vas.

IGRALEC: Kako to?

FANT: Šel je ven. Poslal sem ga ven. Na pivo.

IGRALEC: Saj ne pije.

FANT: Pije. Zdaj pije.

IGRALEC: Inšpicient! Gospod inšpicient!

FANT: Greva.

IGRALEC: Kam greva? Nikamor ne grem!

FANT: Greva na vrvišče. Hodite pred mano. Plezali boste pred mano.

IGRALEC: Nikamor ne grem!

FANT: Pa greste, gospod. Gospod, greste. Pomagali mi boste. Ne poznate me še. Res sem prej jokal, ni me sram. Ampak zdaj vem, kaj hočem. Skočila bova in oba umrla. In to bo zadnja stvar, ki jo bom storil na tem svetu.

IGRALEC: Ne grem z vami.

IGRALEC: Pustite me. Ne grem z vami. Pustite me. Na pomoč! Na pomoč!

FANT: Greva. Če ne, vas bom prisilil. Greva. Hodite.

IGRALEC: Na pomoč! Pustite me, pustite me ...

FANT: Hodi. Hodi. Hodi.

IGRALEC: Pusti me!

FANT: Plezaj! Plezaj, slišiš.

IGRALEC: Nehaj! Nehaj! Ne morem plezat ... ves se tresem, nobene moči nimam.

FANT: Naj ti pomagam? Na, na, na!

IGRALEC: Pusti me, prosim, boli me, nehaj, prosim, prosim ...

(Strel.)

19.

PSIHIATER: Zdaj lahko greste dol.

IGRALEC: Mrtev je ...

PSIHIATER: Ja. Mrtev je. Ampak lahko bi bila oba.

IGRALEC: Ja. Hotel me je prisiliti, da greva gor, potem pa da skočiva dol. Da bi se oba ubila. Hotel je, da bi ga jaz ...

PSIHIATER: Vem, vem. Vse sem slišal.

IGRALEC: Slišali ste? Kje pa ste bili?

PSIHIATER: Tu zadaj.

IGRALEC: Rešili ste me. Ampak njega ste ubili. A ni šlo drugače?

PSIHIATER: Drugače? Hja, mogoče bi pa res šlo drugače. Če zdaj pomislim, je bilo gotovo še nekaj načinov, kako rešiti vso zadevo. Ko pa sem prej razmišljal, je bil samo eden. Kako pa bi vi reagirali?

IGRALEC: Ne vem. Reagiraj sem, kot sem reagiral.

PSIHIATER: Strah. Strah v vas je reagiral. Prepustili ste se strahu in paniki in niste prav nič reagirali. Strah vas je onesposobil. Kako pa ste reagirali? Nikakor. Kar plezali ste.

IGRALEC: Če me je pa tolkel in porival. Nisem se mu mogel izmuzniti.

PSIHIATER: Seveda se mu niste mogli. Niste našli načina, kako bi se mu lahko. Ni šlo. Zdaj se vam zdi, da bi šlo. Da bi se lahko iztrgali, ga porinili, prej skočili dol ali kaj podobnega.

IGRALEC: Res, zdaj se mi zdi, da bi lahko. Prej pa nisem mogel.

PSIHIATER: Kako majhna razlika je med prej in potem, kajne, med dejanjem in njegovim spominom, samo trenutek in že se dejanje potopi v spomin, kajne. Kot da ga nikoli ni bilo. Ampak je bilo. Bilo je dejanje. In bilo je zaporedje: vzrok, dejanje, posledica. In tega zaporedja ne morete zamenjati,

kot ne morete zamenjati časa, ki teče. Prej s pozneje, in obratno. Zdaj veste vse, prej pa niste vedeli ničesar. Ko bi prej vedeli vse in zdaj ničesar, kaj bi bilo to?

IGRALEC: Sanje. Pozaba. Smrt.

PSIHIATER: Ja. Točno to. Ko čas obrnemo, ko se pred nami dvigne in se obrne v vzvratno smer kot kakšna pentlja na avtocesti, to pomeni smrt. Konec. Nazaj ne moremo živeti. Naprej ni več poti. Avtocesta. Sesujemo se vase. V smrt.

IGRALEC: Ali mislite, da bi naredil to, kar je nameraval?

PSIHIATER: Seveda bi naredil. Sto procenten sem. Saj je naredil že marsikaj. Se vam še ni posvetilo? Že štiri jih ima na vesti. In tudi mene bi skoraj. Pravzaprav me je že, pa sem se nekako prebudil. Že dolgo sem ga sumil, praktično od začetka terapije.

IGRALEC: Štiri? Kaj je bil on? On jih je ubil ...

PSIHIATER: Vse tako kaže. Bila so nekakšna usodna naključja. Naklepni umori z naključji, bi lahko rekel. Ali morda naklepna naključja z umorom. Ali pač nekaj podobnega.

IGRALEC: Kakšnimi naključji?

PSIHIATER: Naključje ste vi.

IGRALEC: Tega ne razumem. Kakšno naključje sem jaz?

PSIHIATER: Po naključju se je vse to zgodilo v vašem nastopu, v vaši predstavi. No, pravzaprav je bilo samo za vas to naključje, zame pa ne.

IGRALEC: Kako to mislite?

PSIHIATER: Vsi na tem odru ste nastopali v nekakšni predstavi. Nekakšni, pravim, ker je bila nekoliko drugačna od običajnih predstav. Bolj zares.

IGRALEC: Torej so bili vse to samo igralci? Vse to nekakšna mišnica?

PSIHIATER: To so bili, če lahko tako rečem, resnični igralci. Resnični ljudje, ki so na tem odru odigrali vsak svojo vlogo. Kaj si niste vedno želeli takega gledališča? Resničnega, zaresnega, prepričljivega do krvi, ne pa teatarske šmire, spakovanja, manir, konvencij?

IGRALEC: To je res. O tem sem vam govoril.

PSIHIATER: No, to je bil tak teater.

IGRALEC: Ampak jaz bi v tem teatru skoraj umrl!

PSIHIATER: V pravem gledališču ne more biti drugače: igra na življenje in smrt. Resnica.

IGRALEC: To zdaj razumem, čeprav mi vse povezave še niso jasne. Ampak kako ste se v tej igri znašli vi? Vi ste vendar pravi psihiater. Moj psihiater. Ne pa igralec.

PSIHIATER: Jaz sem, kako bi rekel, režiser te igre. Nekakšen Hitchcock, če me razumete. Ali, če povem še bolj natančno, jaz sem bog.

IGRALEC: Ne razumem, pojasnite mi do kraja ...

PSIHIATER: Nič več, gospod igralec, samo to. Jaz se pojavim takrat, ko je vse šele v povojih, in se umaknem, ko se stvari sklenejo, vmes pa vsi igrate po mojih navodilih. Življenje ali predstava, zame ni nobene razlike.

IGRALEC: Ampak saj sem vendar sam prekinil predstavo, igrali smo Salomo, jaz pa nisem mogel naprej ...

PSIHATER: Vse se je zgodilo že mnogo prej, ko ste prvič prišli k meni, pravzaprav še prej, ko sem vas prvič videl. Vse se je moralo zgoditi ravno tako, kot se je, nobene izbire niste imeli, le da je vašo vlogo do kraja odigral ta ubogi fant. Njemu ni bilo več pomoči. Tudi če me ne bi napadel, tudi če bi me pustil pri miru.

IGRALEC: Zakaj pa niste vsega povedali policiji?

PSIHATER: Ah, policija. Policija je vendar tu vedno samo zato, da ničesar ne najde. Saj poznate ta rek?

IGRALEC: Ne poznam ga. Sploh pa vam ne verjamem, mislim, da bi morali poklicati policijo. Počakajte, poklicati morava policijo, ne morete me pustiti samega tu s tem ...

20.

DEKLE: Slecite se.

IGRALEC: Kaj? Kaj pa je zdaj spet to? Počakajte, igra je vendar končana. Ali niste slišali psihiatra? In vso razlago. To je že smešno. To je najbolj smešna igra, kar jih poznam. Kaj se greste? Kje ste dobili to pištolo? Izginite, izginite od tod!

DEKLE: Slecite se.

IGRALEC: Ne bom se slekel, pa če se postavite na glavo. To je komedija. To je najbolj grozljiva komedija, kar sem jih kdajkoli videl. Ali igral. Smejte se. Ljudje, ali ni to smešno? Zdaj bo vstala, se priklonila, vrgla poljub v publiko in vi ji boste še močnejše zaploskali. Konec. Konec.

DEKLE: Slecite se. Štela bom do tri.

IGRALEC: Ena, dve, tri. No, bo kaj? Ne bom se slekel. Ste tudi vi zmešani? Ne, saj vi ste mrtvi. Pravzaprav ste igralka. Ne, pravzaprav ste prikazen. Deja vu. Spomin. Mora. Ne bom se slekel! Še nikoli se nisem slekel na odru in se tudi zdaj ne bom.

DEKLE: Ena.

IGRALEC: Kar vi se slecite. Dajte no, saj ste mladi, lepi. Dobro postavite imate. Po moje imate zelo lepo telo. Dajte, slecite se. Ali pa se sleciva oba. Vi en kos, jaz en kos. Kaj?

DEKLE: Dve.

IGRALEC: Striptiz poker. Ruska ruleta. Seksi ruleta. Dajte, začnite. Ali naj jaz začnem? Samo kako bom vedel, da se hočete igrati z mano? Ste za to?

DEKLE: Tri.

IGRALEC: Ha, ha ... Glejte, kaj če začnem z robčkom, če dam iz žepa robček. Ali to velja? To je kos obleke, garderobe. To ni rekvizit, vprašajte garderoberko. Jaz bom dal iz žepa robček, vi pa si odpnite gumb na bluzi, da bom vedel, da resno mislite. Ste za to? No, glejte ... (*strel*) Au, au ... Joj! Roka.

Ustrelili ste me. Boli me. Moja roka. Luknja je v njej. To ni res, kajne da ni? To je samo igra. Nisem slišal strela. Samo bolečino sem začutil. To ni od strela. To sem se napičil na žebelj. Ali pa je mrtvoud. Boli me. Vrti se mi. Dajte, pomagajte mi. Obvezati se moram. Obvežite mi rano. Dajte mi ruto ali robček ... Poberite mi tale robček, prosim. Izkrvavel bom. Kri kar teče. Kozarec vode. Kozarec vode, prosim. Naj mi kdo pomaga. Gospod inšpicient. Šepetalka, gospa! Psihiater? Zdravnika pokličite, pokličite prvo pomoč! Je v dvorani kakšen zdravnik, prosim, lepo prosim ... To ni igra. To ni več del predstave, to je zares, to je zares kri. Prosim, prosim ... Spustite zastor, tega ni treba več gledati. Naj ugasnejo luči, ne boste tega gledali ...

DEKLE: Slecite se.

IGRALEC: Kako naj se zdaj slečem. Ves krvav. Izgubil bom zavest.

DEKLE: Umrli boste, če se ne slečete. Obvežite se z robčkom. Saj ste imeli toliko povedati o njem ... Slecite se zdaj ... Še. Še. Še. Še do kraja.

IGRALEC: Ne morem več. Izgubil bom zavest. Padel bom. Kozarec vode ...

DEKLE: Do kraja.

IGRALEC: Je zdaj dovolj? Kaj naj zdaj še slečem? Kožo?

DEKLE: Kljub temu boste umrli.

(Strel.)

21.

PRVI MOŠKI: Se je že zbudil?

DRUGI MOŠKI: Ne vem. Ti poglej.

PRVI MOŠKI: Ti poglej.

DRUGI MOŠKI: Daj ti.

PRVI MOŠKI: Vedno jaz.

DRUGI MOŠKI: Vedno jaz!

PRVI MOŠKI: Nazadnje sem jaz.

DRUGI MOŠKI: Kdaj je bilo nazadnje?

PRVI MOŠKI: Pri fantu.

DRUGI MOŠKI: Aha. Ampak tisto je bilo lažje. On je bil mrtev.

PRVI MOŠKI: Res je bilo lažje. Natančen strel.

DRUGI MOŠKI: Pri babici sem bil jaz.

PRVI MOŠKI: Tam ni bilo čisto jasno. Spanec ali smrt.

DRUGI MOŠKI: Ali oboje.

PRVI MOŠKI: Ja. Oboje.

DRUGI MOŠKI: Mamu sem tudi jaz.

PRVI MOŠKI: Ja. Nesreča. Kar odplesala je v smrt.

DRUGI MOŠKI: Ha, ha. Počena lobanja. Lasje so jo držali skup kot mrežno pečenko.

PRVI MOŠKI: Ha, ha.

DRUGI MOŠKI: Očeta si ti.

PRVI MOŠKI: Praskica. Po nesreči. V njej pa šibra, ki je počasi pripotovala do srca.

DRUGI MOŠKI: Ampak se je smejal.

PRVI MOŠKI: Ja. Saj je ustrelil kapitalnega jelena.

DRUGI MOŠKI: Pravzaprav je jelen ustrelil njega. Menda se je šibra odbila od roga ...

PRVI MOŠKI: Še njo bo treba pogledat. Popisat. Take najtežje, ki se sami.

DRUGI MOŠKI: Dobro, bom njo jaz. Njega pa daj ti.

PRVI MOŠKI: Ja. Pa so šli. Cela familija. Izumrla vrsta. Tudi to se zgodi. Tudi v naravi, ne samo med ljudmi.

DRUGI MOŠKI: Tudi v naravi. Cele vrste izumirajo. Planinski orli.

PRVI MOŠKI: Severni medvedi.

DRUGI MOŠKI: Lopatasti jeleni.

PRVI MOŠKI: Pande.

DRUGI MOŠKI: Tudi eni hrošči.

PRVI MOŠKI: Ja, ličinke.

DRUGI MOŠKI: Ja, še preden se zabubijo.

PRVI MOŠKI: Eni ptiči jih pojejo.

DRUGI MOŠKI: Ja, ampak ti tudi izumirajo.

PRVI MOŠKI: Tudi.

DRUGI MOŠKI: Družina ...

PRVI MOŠKI: Ja. Cela družina ...

DRUGI MOŠKI: To bo presenečen, ko se bo zbudil.

PRVI MOŠKI: Ja. Taka predstava. Toliko mrtvih.

DRUGI MOŠKI: Ja. Mogoče bo pa mislil, da je še vedno predstava. Da se bodo prišli poklonit.

PRVI MOŠKI: Tako? Bo že sam videl. Mogoče pa se bodo. Za norega psihiatra sem prepričan, da se ne bo mogel upreti. Sicer pa v gledališču nikoli ne veš.

DRUGI MOŠKI: Naj misli, da je to še vedno predstava. Tako ga ne bo več strah.

PRVI MOŠKI: Ja. To si lepo povedal. Tako ga ne bo več strah.

DRUGI MOŠKI: Hvala, dobrodošel. Kako je njim lepo. Koliko jih je, ki pa jih nihče ne pogleda.

PRVI MOŠKI: Kot dinozavri. Tudi njih ni nihče pogledal. Kar šli so.

DRUGI MOŠKI: Ja. Kar šli so.

PRVI MOŠKI: Oni pa so res mrtvi. Najbolj.

DRUGI MOŠKI: Oni pa res. Mrtvi.

PRVI MOŠKI: Mrtvi.

(Zastor.)